

Список використаних джерел:

1. Джафарова О. В. Щодо розуміння категорії “публічно-сервісна діяльність” Національної поліції / О. В. Джафарова // Безпека дорожнього руху: правові та організаційні аспекти : матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф. (Кривий Ріг, 22 листопада 2016 р.) / Донецьк. юрид. ін-т МВС України. – Кривий Ріг, 2017. – С. 72–73.
2. Чим відрізнятиметься нова поліція: головні факти [Електронний ресурс] // VGORODE.UA: сайт. – Режим доступу : <http://lviv.vgorode.ua/news/sobytyia/263243-chym-vidrizniatymetsia-nova-politsiia-holovni-fakty>
3. Статус поліції: міжнародні стандарти і зарубіжне законодавство / за заг. ред. А. Банчука. – К. : Вид. Москаленко О. М. – 2013. – С. 24–31.
4. Ластович Д. М. Місце та значення поліцейських послуг в діяльності Національної поліції. Форум права [Електронний ресурс] / Ластович Д. М. – 2016. – № 1. – С. 141–146. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2016_1_25.pdf
5. Джафарова О. В. Щодо розуміння категорії “публічно-сервісна діяльність” Національної поліції / О. В. Джафарова // Безпека дорожнього руху: правові та організаційні аспекти : матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф. (Кривий Ріг, 22 листопада 2016 р.) / Донецький юрид. ін-т МВС України. – Кривий Ріг, 2016. – С. 55–58.
6. Легеза Є. О. Порядок надання адміністративних послуг міліцією громадської безпеки у сфері обігу зброї / Є. О. Легеза // Вісник Академії митної служби України. Серія: “Право”. – 2010. – № 2. – С. 66–70.

УДК 343.125

В. М. Поцілуйко, аспірант Запорізького національного університету

ПІДСТАВИ ТА ПОРЯДОК ЗАСТОСУВАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО І АДМІНІСТРАТИВНОГО ДОСТАВЛЕННЯ ТА ПРИВОДУ ОСОБИ

Визначено підстави та порядок застосування кримінально-процесуального й адміністративного доставлення та приводу особи. Наведено аргументи, що вказують на наукову доцільність порівняльно-правового дослідження таких заходів забезпечення провадження в кримінальних справах і справах про адміністративні правопорушення. З'ясовано характер обмежень прав і свобод осіб під час застосування відносно них кримінально-процесуального й адміністративного доставлення та приводу.

Ключові слова: адміністративне доставлення особи; затримання особи на підставі ухвали слідчого судді; суд із метою приводу; привід особи.

The article defines the grounds and procedure for the application of criminal procedural and administrative delivery and the person's case. The following arguments indicate the scientific expediency of a comparative legal study of the measures to ensure the conduct of criminal proceedings and cases of administrative offenses. The nature of

© **В. М. Поцілуйко, 2017**

the restrictions of the rights and freedoms of the persons, when applying to them the criminal-procedural and administrative delivery and reason is revealed.

Key words: administrative delivery of a person; detention of a person on the basis of the decision of the investigating judge; the court for the purpose of the cause; the reason of the person.

Постановка проблеми. Зауважимо, що Концепцією реформування кримінальної юстиції України, затвердженою Указом Президента України від 8 квітня 2008 р. № 311/2008, метою якої стало реформування системи кримінальної юстиції у напрямі подальшої демократизації, гуманізації, посилення захисту прав і свобод людини відповідно до вимог міжнародних правових актів і зобов'язань нашої держави перед європейським та світовим співтовариством, було закладено основи для реформування кримінальної та адміністративно-деліктної сфер [1]. Реалізація такої концепції цілком наблизить вітчизняну правоохоронну та судову систему до загальносвітових (у тому числі європейських) стандартів, що, своєю чергою, матиме наслідок необхідності узгодження видів, умов і порядку застосування заходів кримінально-процесуального та адміністративного примусу залежно від виду протиправного діяння, викликаного ступенем суспільної шкідливості чи небезпеки його вчинення. Очевидно, це стосується застосування заходів забезпечення провадження у справах про кримінальні та адміністративні правопорушення, що, з одного боку, за своєю метою та сутністю застосування є схожими, а з іншої – відмінними за формою, порядком і рівнем ступенем застосування примусу. За своєю правовою природою та сутністю заходи кримінально-процесуального й адміністративно-деліктного примусу досить схожі, адже вони застосовуються для своєчасного, повного, об'єктивного здійснення провадження в кримінальній справі чи справі про адміністративне правопорушення та законності притягнення осіб до юридичної відповідальності. Утім, попри спільність мети, завдань і схожість процедури їх застосування, заходи кримінально-процесуального примусу за ступенем процесуальних обмежень прав і свобод учасників кримінального процесу відмінні від тих, які застосовуються у процесі притягнення осіб до адміністративної відповідальності (в адміністративно-деліктному процесі).

Одними із суттєвих за рівнем обмежень прав і свобод громадян є заходи кримінально-процесуального й адміністративного доставлення та приводу особи. З огляду на потреби практики та необхідність належного захисту прав і свобод громадян, актуальним і нагальним завданням як для кримінально-процесуальної науки, так і правозастосування є здійснення порівняльного аналізу підстав і порядку застосування кримінально-процесуального й адміністративного доставлення та приводу особи.

Отже, ми проаналізували підстави, умови та порядок застосування адміністративного та кримінально-процесуального доставлення і приводу особи. Реалізація сформульованих завдань і буде **метою презентованої статті.**

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Досліджувані кримінально-процесуальні заходи в різні часи стали предметом аналізу І. Гуткіна, В. Назарова, О. Сопронюка, В. Фаринника та ін. У теорії адміністративно-процесуального права

значний здобуток у дослідженні заходів припинення внесли Т. Коломоець, А. Комзюк, О. Кулешов та ін. Водночас дослідження підстав і порядку застосування кримінально-процесуального й адміністративного доставлення та приводу особи в їх порівняльному аспекті не здійснювалось. Тож поза увагою залишились і проблеми вжиття даних процесуальних заходів.

Виклад основного матеріалу. Кримінальне процесуальне доставлення особи слід відрізнити від інших примусових заходів, зокрема доставляння особи до правоохоронного органу на строк до однієї години у порядку, передбаченому законодавством про адміністративні правопорушення. Доставлення громадян до службового приміщення поліції передбачено ст. 259 “Доставлення порушника” Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) [2], п. 9 ст. 23 “Основні повноваження поліції” Закону України “Про Національну поліцію” [3], ч. 5 п. 1 розд. III “Функції патрульної служби” Положення про патрульну службу МВС України. З огляду на вказане вище, поліцейський захід – доставлення громадян у поліцію – може і має розглядатись як адміністративна процедура реалізації адміністративної та кримінальної відповідальності [4]. Чинний з 1994 до 2015 рр. Статут патрульно-постової служби міліції України (п. 134), забезпечуючи реалізацію положень КУпАП, практично розглядав доставлення як адміністративну процедуру, регламентуючи порядок у контексті адміністративної дії, визначаючи порядок фіксації юридичного факту доставлення особи до приміщення органів внутрішніх справ [5].

Згідно з п. 9 ч. 1 ст. 23 Закону України “Про Національну поліцію”, відповідно до покладених на неї завдань поліція “доставляє у випадках і порядку, визначених законом, затриманих осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення, та осіб, які вчинили адміністративне правопорушення” [3], тобто здійснює примусове доставлення до службового приміщення територіального підрозділу поліції або в інше службове приміщення.

Однак Закон України “Про Національну поліцію” та чинні нині відомчі нормативно-правові акти не визначають мету доставлення, котра визначена у ст. 259 КУпАП “Доставлення порушника” з метою складення протоколу про адміністративне правопорушення в разі неможливості скласти його на місці вчинення правопорушення, якщо складення протоколу є обов’язковим [2]. Перелік уповноважених осіб, наділених правом здійснення адміністративного доставлення особи законом, не визначено, однак аналіз норм процесуальної частини КУпАП дає змогу стверджувати, що такими особами є ті посадові особи, які, відповідно до ст. 255 КУпАП, мають право скласти протокол про адміністративне правопорушення, що стало підставою для доставлення особи. Приводом доставлення вважають обґрунтовану мотивацію посадової особи щодо неможливості скласти протокол про адміністративне правопорушення на місці його вчинення за умови, що складення протоколу є обов’язковим (зокрема, це випадки відсутності у порушника документів, що посвідчують особу, темна пора доби, наявні непрості погодні умови, що унеможливають складення протоколу, тощо). Обов’язковою умовою дотримання законності адміністративного доставлення є: доведення особі підстав доставлення, її прав і порядку їх реалізації, відсутність застосування сили та спецзасобів під час доставлення,

обмеження строку доставлення до однієї години з моменту доведення особі підстав для доставлення, доставлення має здійснюватись до приміщення, в якому посадова особа може скласти протокол про адміністративне правопорушення [2].

Своєю чергою, відповідно до ст. 260 КУпАП, підстави для адміністративного затримання особи ширші, ніж доставлення, однак практика застосування адміністративного доставлення особи, насамперед до органів поліції, засвідчує, що доставлення здійснюється переважно з метою вирішення питання про адміністративне затримання особи або затримання особи за підозрою у вчиненні злочину або застосування інших заходів відповідно до закону. У зв'язку із цим доречною є пропозиція окремих авторів щодо унормування для узгодження порядку мети та порядку застосування доставлення особи як окремого заходу забезпечення – з метою складення протоколу про адміністративне правопорушення, так і доставлення особи для її адміністративного затримання як заходу адміністративного примусу [6, 93]

Подібним до адміністративного доставлення заходом примусу є привід особи, адже, як і доставлення особи, метою його вжиття є забезпечення провадження у справах про адміністративні та кримінальні правопорушення, однак іншими є підстави щодо вжиття даного заходу. Зауважимо, що, на відміну від кримінально-процесуального порядку застосування приводу, порядок застосування адміністративного приводу в законі не визначено, адже в КУпАП тільки в одній нормі – ч. 2 ст. 268 зазначено, що “у разі ухилення від явки на виклик органу внутрішніх справ або судді районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду особи, яка притягується до адміністративної відповідальності вона може бути піддана приводу органом внутрішніх справ (Національною поліцією)” [2]. На це було спрямовано увагу науковців-адміністративістів, які пропонували визначити підстави та порядок застосування адміністративного приводу в КУпАП [7, 234; 8, 36]. Однак ця пропозиція досі не знайшла місця в чинному КУпАП. Тому адміністративний привід застосовується за аналогією з кримінально-процесуальним приводом. Утім, слід зауважити, що в кримінально-процесуальному законі врегульовано дві процесуальні форми приводу:

1) привід у результаті затримання підозрюваного, обвинуваченого на підставі ухвали слідчого судді, суду (ст. 187–191 КПК) [9];

2) привід підозрюваного, обвинуваченого, свідка в кримінальній справі у випадку неявки їх без поважних причин до органів досудового розслідування або до суду (ст. 140 КПК) [9].

У межах даного дослідження доцільно проаналізувати процесуальні засади приводу особи у випадку її неявки без поважних причин до органів досудового розслідування або до суду як заходу забезпечення кримінального провадження.

Узагальнення судової практики щодо розгляду слідчим суддею клопотань про вжиття заходів забезпечення кримінального провадження засвідчує, що досить часто в судовій практиці застосовується привід, передбачений ст. 140 КПК. Станом на 1 вересня 2017 р. у провадженні місцевих загальних судів було 3,9 тис. клопотань про здійснення приводу під час досудового розслідування, розглянуто – 3,9 тис., з них задоволено – 3,3 тис., або 85,3 %, відмовлено у задоволенні – 570, або 14,7 % [10].

Відповідно до ч. 3 ст. 140 КПК України, привід може бути застосований до підозрюваного, обвинуваченого або свідка у випадку неявки їх без поважних причин до органів досудового розслідування або до суду. Однак, як зазначає Д. О. Савицький, список осіб, чия явка до органів кримінального переслідування та суду закріплена в законі у вигляді обов'язку, значно ширший, ніж передбачено у ч. 3 ст. 140 КПК України. До цього переліку увійшли: захисник (ч. 2 ст. 47 КПК України), потерпілий (п. 1 ч. 1 ст. 57 КПК України), цивільний позивач (ч. 3 ст. 61 КПК України), цивільний відповідач (ч. 3 ст. 62 КПК України), експерт (п. 2 ч. 5 ст. 69 КПК України), спеціаліст (п. 1 ч. 5 ст. 71 КПК України) та перекладач (п. 1 ч. 3 ст. 68 КПК України). І цілком слушною є його пропозиція щодо застосування приводу до потерпілого, цивільного позивача і відповідача, їхніх представників і законних представників, експерта, спеціаліста й перекладача, участь яких у кримінальному провадженні обов'язкова [11, 160].

Окремим проблемним питанням є визначення підстав для застосування приводу, якими в ст. 139 КПК визначено неявку особи до слідчого, прокурора, судді без поважних причин, що призвело до настання негативних наслідків: неможливість проведення слідчої дії або судового розгляду. При цьому слід враховувати, що закон не встановлює кількість повісток, в результаті ігнорування яких до особи може бути застосовано привід. Тому, як слушно зазначають окремі науковці, важливим є власне факт неявки викликаної особи за відсутності у неї на те поважних причин [12, 67]. У законі, зокрема в ч. 3 ст. 135 КПК України, визначено, що поважними причинами неявки обвинуваченого є: несвоєчасне одержання повістки, хвороба та інші обставини, що фактично позбавляють його можливості своєчасно з'явитися до слідчого, які в законі не визначено, але до них слід віднести: перебування у відрядженні, хворобу члена сім'ї або наявність малолітніх дітей і неможливість доручити кому-небудь іншому догляд за ними; стихійне лихо; несприятливі погодні умови; несправність транспортного засобу; довгочасну непередбачену перерву в русі транспорту, похорони близьких, попередній виклик особи на той же час в інший правоохоронний орган; інші перешкоди, в тому числі створені штучно будь-якими особами тощо. Водночас, виходячи з принципу презумпції невинуватості, який властивий кримінальному процесу, слід дотримуватись правила, відповідно до якого привід може бути здійснений виключно у випадку, коли в процесуальній особі, яка його ініціює, або судді, який приймає рішення про привід (у формі ухвали), є достовірні відомості, що підтверджують факти здійснення виклику особи у встановленому законом порядку та отримання особою повістки про виклик або ознайомлення з її змістом іншим шляхом, наприклад, відправлення повістки через Автоматизовану систему документообігу суду на електронну пошту особи або SMS-повідомленням [13]. Відповідно, привід не може бути застосований, якщо особа вчасно повідомила про причини свого неприбуття та їх за змістом можна вважати поважними. Слід підтримати позицію О. Сопронюка, котрий вважає, що, якщо особа через характер найповажнішої обставини (наприклад, тяжкий перебіг хвороби, позбавлення свободи пересування тощо) не могла виконати обов'язок, завчасно повідомити слідчого, прокурора чи суддю про причини неприбуття, то навіть винесену щодо неї ухвалу про привід також застосовувати не можна, якщо вона наведе докази поважного характеру перешкод її явки [14, 147].

Порядок здійснення кримінально-процесуального приводу особи має свої особливості. Зокрема, рішення про здійснення приводу приймається: під час досудового розслідування – слідчим суддею за клопотанням слідчого, прокурора або з власної ініціативи, а під час судового провадження – судом за клопотанням сторони кримінального провадження, потерпілого, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, або з власної ініціативи. Тобто ініціаторами здійснення приводу є: на досудовому розслідуванні – слідчий або прокурор шляхом подання до слідчого судді відповідного клопотання, в якому, крім формалізованих вимог, зазначаються відомості, які підтверджують факти здійснення виклику особи у встановленому Кодексом порядку та отримання особою повістки про виклик або ознайомлення з її змістом іншим шляхом. Під час судового засідання – ініціює сам слідчий суддя або на підставі клопотання сторони кримінального провадження, яке набуло процесуального оформлення та подано в установленому порядку до суду. Рішення про здійснення приводу приймається слідчим суддею у формі ухвали в день надходження клопотання про його застосування до суду, при цьому слідчий суддя має право прийняти таку ухвалу поза межами судового засідання або в межах судового засідання на підставі заслуховування доводів особи, яка подала клопотання, особливо коли йдеться про привід свідків, адже це додаткова гарантія дотримання законності під час вжиття заходів кримінально-процесуального примусу.

Виконання ухвали про здійснення приводу може бути доручено відповідним підрозділам органів Національної поліції, органів безпеки, органів, що здійснюють контроль за дотриманням податкового законодавства, Національного антикорупційного бюро України або Державного бюро розслідувань на підставі направлення копії ухвали про здійснення приводу, завіреної печаткою суду. Однак зауважимо, що нині єдиного порядку забезпечення виконання ухвали суду про привід осіб немає, і цей недолік зумовлений нинішньою ситуацією реформування системи правоохоронних органів, під час якої Інструкція про порядок виконання постанов прокурорів, суддів, слідчих, органів дізнання й ухвал судів про привід підозрюваних, обвинувачених, підсудних, свідків і потерпілих (затверджена наказом МВС України від 28.12.1995 р. № 864, відповідно до наказу МВС України від 28.12.1995 р. № 864), втратила чинність [15], а нового порядку ще не затверджено.

Утім, результати аналізу практики застосування адміністративного приводу засвідчують, що тільки 76 % ухвал суду про застосування примусового приводу виконуються. Аналіз зведених даних проведеного нами в січні–лютому 2018 р. опитування 125 посадових осіб, які здійснюють досудове розслідування, та 37 слідчих суддів показав, що основними причинами невиконання ухвали суду про застосування примусу є: неможливість встановити особу за місцем її проживання, яке вона зазначила під час заповнення процесуальних документів (на це вказали 75 % респондентів); допущення помилки під час зазначення електронної адреси або номера телефону, чи їх зміна, що стало причиною неможливості отримання повістки про явку до суду (це вказали 37 % опитаних); невизначеність компетенції та неналежне виконання своїх обов'язків щодо здійснення приводу відповідними посадовими особами (78 % суддів).

Ще однією причиною невиконання ухвали суду про привід є відмова особи виконувати ухвалу суду. Щодо цього у ч. 3 ст. 143 КПК визначено, що у випадку

невиконання особою, яка підлягає приводу, законних вимог щодо виконання ухвали про здійснення приводу, до неї може бути застосовано заходи фізичного впливу, котрі дають змогу здійснити її супроводження до місця виклику. Застосуванню заходів фізичного впливу має передувати попередження про намір їх використання. У разі неможливості уникнути застосування заходів фізичного впливу, вони не мають перевищувати міри, необхідної для виконання ухвали про здійснення приводу, і мають зводитися до мінімального впливу на особу. При цьому забороняється вживати заходів впливу, що можуть завдати шкоди здоров'ю особи, а також примушення її перебувати в умовах, які перешкоджають вільному пересуванню, протягом часу, більшого, ніж необхідно для негайного доставлення особи до місця виклику. Перевищення повноважень щодо вжиття заходів фізичного впливу призводить до відповідальності, встановленої законом.

На нашу думку, для забезпечення виконання рішення суду щодо приводу особи доцільно встановити відповідальність за невиконання законних вимог посадових осіб, спрямованих на виконання ухвали про здійснення приводу, шляхом доповнення ч. 2 ст. 139 КПК такою нормою: “У випадку вжиття заходів, спрямованих на ухилення від виконання ухвали про здійснення приводу, на особу, відносно якої здійснюється привід, накладається грошове стягнення у розмірі 3 прожиткових мінімумів для працездатних осіб”. Також нагальною є потреба в покращанні нормативних та організаційних інструментів виконання ухвал суду про привід осіб (визначення суб'єктів та порядку їх виконання).

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Концепції реформування кримінальної юстиції України [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 08 квітня 2008 р. № 311/2008. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1153-2008-%D1%80>
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X // ВВР УРСР. – 1984. – № 51. – Ст. 1122.
3. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 40–41. – Ст. 379.
4. Про затвердження Положення про патрульну службу МВС [Електронний ресурс] : наказ МВС України від 02.07.2015 р. № 796. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0777-15>
5. Про затвердження Статуту патрульно-постової служби міліції України [Електронний ресурс] : наказ МВС України від 28.07.1994 р. № 404. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0213-94/print1452017579101180>
6. Бортник Н. П. Нормативно-правове регулювання доставлення громадян у поліцію: теоретичні аспекти / Н. П. Бортник, С. С. Єсімов, В. А. Крижановська // Адміністративне право і процес. – 2016. – № 1 (15). – С. 82–94.
7. Комзюк А. Т. Адміністративний примус в правоохоронній діяльності міліції України : дис. ... доктора юрид. наук : спец. 12.00.07 / Анатолій Трохимович Комзюк. – Х., 2002. – 408 с.
8. Кулешов О. О. Діяльність адміністративної служби міліції по припиненню правопорушень (організаційно-правовий аспект) : дис. ... кандидата юрид. наук : спец. 12.00.07 / Кулешов Олександр Олександрович. – Ірпінь, 2005. – 198 с.

9. Кримінально-процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9–10, 11–12, 13. – Ст. 88.

10. Узагальнення судової практики щодо розгляду слідчим суддею клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження [Електронний ресурс] : витяг з Постанови Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 07.02.2017 р. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/n0001740-14>

11. Савицький Д. О. Підстави та процесуальний порядок застосування приводу у кримінальному провадженні / Д. О. Савицький // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2013. – № 1. – С. 158–163.

12. Назаров В. В. Правове регулювання приводу в Кримінально-процесуальному кодексі України / В. В. Назаров // Науковий вісник НАВСУ. – 2004. – № 3. – С. 66–74.

13. Про затвердження Положення про автоматизовану систему документообігу суду [Електронний ресурс] : рішення Ради суддів України від 26.11.2010 р. № 30 (у редакції рішення Ради суддів України від 02 березня 2018 р. № 17). – Режим доступу : <https://court.gov.ua/sudova-vlada/969076/polozhenniapasds>

14. Сопронюк О. Проблемні питання теорії та практики застосування приводу в кримінальному процесі України / О. Сопронюк // Национальный юридический журнал: теория и практика. – 2017. – № 2. – С. 146–150.

15. Про визнання таким, що втратив чинність, наказу МВС від 28.12.1995 р. № 864 : наказ МВС України від 05.08.2009 р. № 337 // Офіційний вісник України. – 2009. – № 67. – Ст. 2332.

УДК 35.353

Г. Б. Сабурова, аспірантка, доктор філософії
Полтавської Державної аграрної академії

**КЕРУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЮ ДОКУМЕНТАЦІЄЮ
В УСТАНОВАХ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ
ЯК ОДНА ІЗ ФУНКЦІЙ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

Керування документацією є однією з функцій механізму державного управління. Управлінські документи можемо розглядати як невід'ємну складову частину механізму державного управління. Саме керування управлінською документацією сприяє досягненню належного рівня управління, а кожна з функцій державного управління є певним видом управлінського впливу, що пронизує всю структуру державного апарату. Зусилля фахівців, які здійснюють керування документацією в органах виконавчої влади, мають бути спрямовані на створення високоефективної системи управління всім комплексом документаційних ресурсів на всіх стадіях дії документів з метою досягнення цілей менеджменту в будь-якій організації чи установі, а особливо в державному управлінні.

Ключові слова: керування документацією; функція механізму державного управління; управлінські документи; органи виконавчої влади; управлінський вплив; досягнення цілей менеджменту; документаційні ресурси.

© Г. Б. Сабурова, 2017